

ARNE JONES-SÄLLSKAPET

Medlemsblad

Krucifix Vantörs kyrka

"Den bild av Kristus jag håller på med är icke någon vild idé, det är ett försök till en syntes av triumf och passion. Eftersom ingen mig veterligen sett Kristus anser jag det riktigt att utplåna det personligt sentimentala"

Så skrev **Arne Jones** i ett brev till prosten W Schröder i Vantörs församling 1959. Jones arbetade med ett krucifix smitt i järn för den nya kyrkan. Ett mycket berörande och uttrycksfullt skulpturalt smidesarbete. Vantörs kyrka ligger i Högdalens centrum och är väl värt ett besök. Kyrktuppen i toppen på klockstapeln är skapad av Jones men är nu i maj 2022 nedtagen för renovering. En entusiastisk och kunnig anställd i kyrkan, Ingemar Andersson, har återkommande guidningar i kyrkan.

Via ett FB-inlägg om Jones fick jag kontakt med konstnären **Françoise Ribeyrolles - Marcus** som var gift med **Gert Marcus**. Den stora väggmosaiken i kyrkan är skapad av **Marcus** och under arbetet med den lärde han känna **Jones**. Av Françoise fick jag en bild på en smidd stav som var en skiss till krucifixet. **Marcus** hade bytt till sig den av **Jones**.

Några trevliga och intressanta samtal och senare möten är jag mycket glad över att Françoise ställde sig positiv till min inbjudan att skriva i medlemsbladet. En fin och intressant berättelse om två konstnärers liv och skapandets mekanismer och hårda arbete.

Trevlig läsning och en skön sommar önskar **Arne Jones-sällskapet**

Anders Wickström

Vi finns på Instagram och Facebook.

Vår hemsida är fylld av artiklar och bilder om Arne Jones stora produktion och hans liv. Gå in på www.arnejones.se och få ny kunskap som berikar ditt intresse för Arne Jones konstnärskap.

På hemsidan finns kontaktuppgifter och betaluppgifter för medlemskap. Kanske har du någon vän som vill bli medlem i Arne Jones-sällskapet. För mer information kontakta vår sekreterare Svante Junker - info@arnejones.se

ARNE JONES-SÄLLSKAPET

den 15 april 2021

Medlemsblad

Krucifix Vantörs kyrka

Mitt första möte med **Jones** krucifix var vid en midnattsmässa för några år sedan. Minns att jag upplevde det större än vad jag föreställt mig och att det var ett berörande, uttrycksfullt och skulpturalt smidesarbete. Det grovt bearbetade korset i furu kändes något överdimensionerat men spännande med två snedskurna korsarmar. Mosaiken i svarta och vita nyanser som sträcker sig från golv till tak kändes storslagen, vacker och dramatisk. Det fysiska arbetet med att lägga mosaiken väckte direkt min beundran.

Jag kände till **Jones** tankar om krucifixet genom hans brev till prosten W Schröder i Vantörs församling, daterat 26 maj 1959. Brevet citeras här i en något förkortad version.

*”Den bild av Kristus som jag håller på med är icke någon vild idé, det är ett försök till en syntes av triumf och passion. Det är en sak som jag många år väntat på att få göra. Eftersom ingen mig veterligen sett Kristus anser jag det riktigt att utplåna det personligt sentimentala. Först genom abstraktionen kommer Kristus att bli för varje människa det han kan vara för varje människa. Följaktligen menar jag att i ”detta tecken skall du segra”. Jag menar att jag gör ett **tecken** även om det är i järn. Det är en gammal regel att i en kyrka skall endast användas gediget – äkta – material Detta är järn. Järn kan smältas och misshandlas på många sätt. I detta fall är Kristus smiden – hamrad fram – med ässja – glödande järn, ur tre enda stycken, och nitad. Om man överhuvudtaget har sinne för symbolik och dessutom för den traditionella bilden av Kristus på korset så bör man väl kunna se: Kristus.*

Min version av Kristus är för mig den enda möjliga i vår tid. Och om man ser i den kristliga konstens historia den enda som inte har demagogiska drag. Inget försök att beveka genom ansiktsuttryck. Endast en påminnelse om lidandet genom det rent skulpturala sättet att hänga. Ett tecken. Men inte ett märke i rockuppslaget. Skillnaden är – om man ser det skulpturalt – att ett märke talar om något rent litterärt – berättar en historia – men detta tecken vill bara påminna om en historia vi redan kan. Det viktiga är att inte felillustrera, så att många som ser det vänder sig bort i vämjelse som jag själv gjort i förhållande till ex. Thorvaldsens Kristus. Min tro är att detta är en riktig bild av Kristus, i varje fall icke alldeles felaktig.”

I brevet formulerar **Jones** sina tankar om vad han vill visa med sin Kristusbild och hur han vill att vi som betraktare ska uppleva den.

Jones som arbetade mycket med reduktion och förenkling i sitt skapande utgick återigen från den järnsmidda pelaren. Där han genom expansion och förtunning av materialet fångat känsla och rörelse i tidigare arbeten.

Pelaren som här bildar en kropp som blir till ett kors med två armar. På huvudet har spikar formats till en törnekrona.

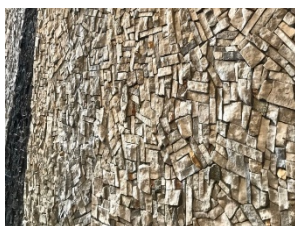
Ett hjärta är placerat där armarna möter kroppen. Hjärtat kan i det här sammanhanget ses som "Kärleken övervinner allt" Vi kan i det avpersonifierade krucifixet läsa in våra egna liv av både lidande och framgång och inse att livet följer ett mönster, efter död kommer liv.

En smidd stav/skiss (45 cm) som **Gert Marcus** fått av **Jones** visar hur konstsmeden format en törnekrona på huvudet. Kanske spikarna var en önskan om ett förtydligande från beställaren eller ett genialt drag av **Jones**.

Mosaiken som sträcker sig från golv till tak är skapad av **Gert Marcus**. Den är lagd av konstnären själv och består av handhuggna marmorbitar från olika länder. **Gert Marcus** har utgått från Jesus ord på korset "Fader, förlåt dem för de vet inte vad de gör" och "Fader, i dina händer lämnar jag min ande". Mosaiken visar hur förhänget i templet rämnade.

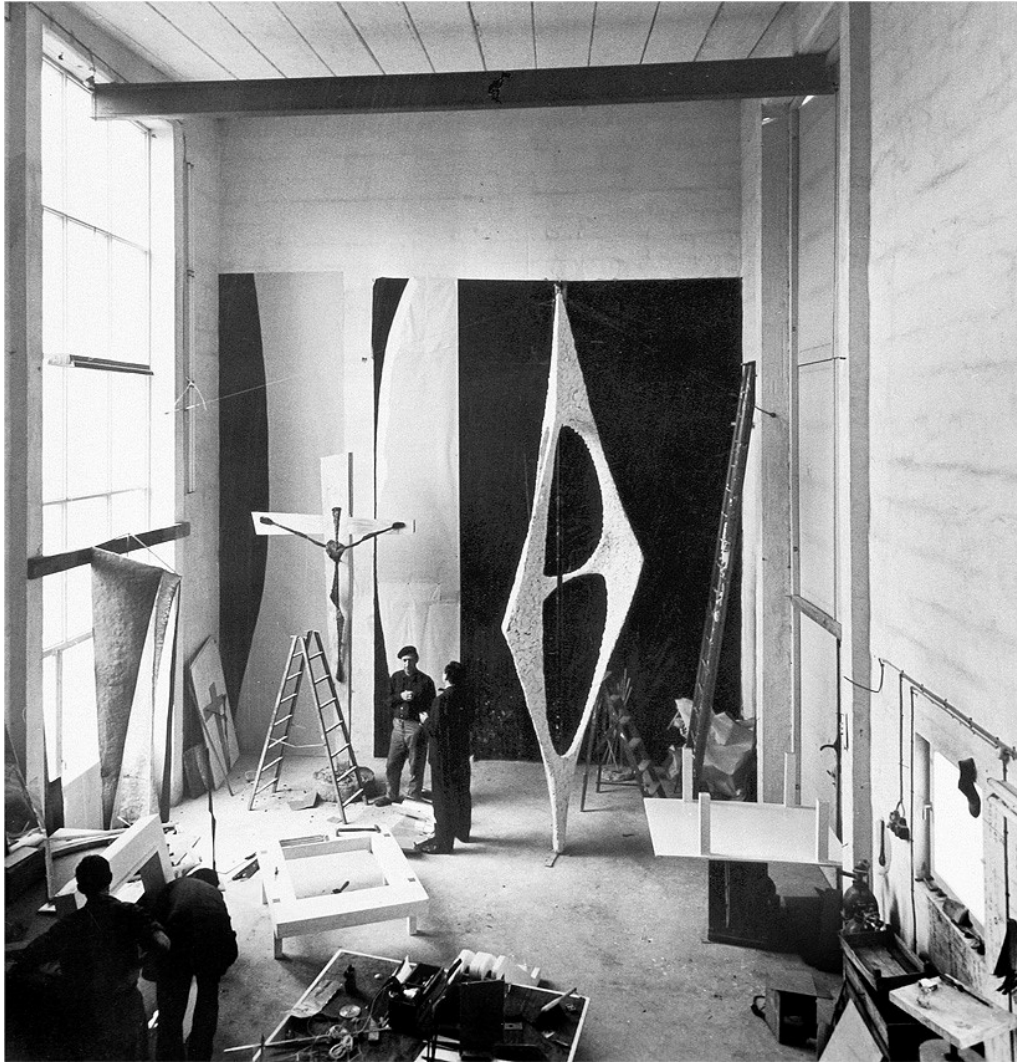
Det var bara översteprästerna som hade tillåtelse att gå innanför detta in till det allra heligaste.

Traditionellt tolkar man detta när förhänget brast som att Jesu död öppnar vägen till Gud in till det allra heligaste. Nu finns inga hinder längre. Vägen står öppen.

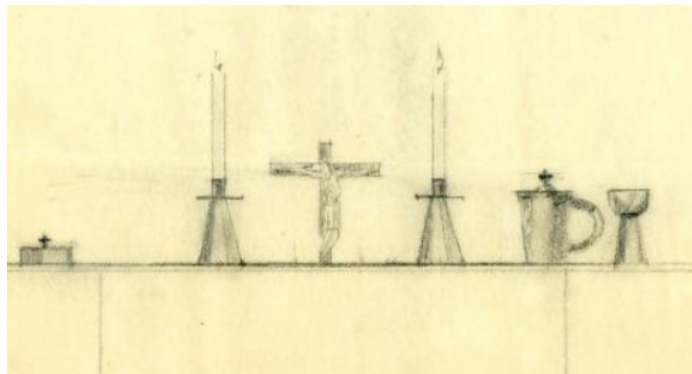
DETALJ AV MOSAIKEN

Krucifixet och mosaiken berättar en sammanhängande historia.

JONES ATELJE NORRVIKEN KRUCIFIX OCH MARCUS MOSAIKSKISS I
BAKGRUNDEN FOTO HENRIED 1958-59 ARK. MODERNA MUSEET

Prosten Schröder bad **Jones** i ett brev (december 1957) att lämna ett skissförslag till altaruppsats. Jones i sin tur vände sig till silversmeden Wiwen Nilsson som lämnar ett kostnadsförslag för tillverkning av ljusstakar och nattvardsuppsats. Något uppdrag blev det inte.

Vantörs kyrka

Kyrktuppen är skapad av **Jones**. Den togs ned maj 2022 för renovering (Foto Ingemar Andersson)

Vantörs kyrka invigdes den 18 oktober 1959. Kyrkan ligger i Högdalens centrum, i södra utkanten av Stockholm. Arkitekterna SAR Berndt Alfreds och Gunnar Larsén har ritat kyrkan.

Anders Wickström

Ordförande Arne Jones-sällskapet

anderswickstrom@hotmail.se

Anders Wickström, medlem i Arne Jones-sällskapet, frågade mig om jag kunde skriva en liten artikel om min livskamrat Gert Marcus och mig, samt om Arne Jones och Gerts samarbete i Vantör Kyrka i Högdalen där Arne gjorde en Kristus på korset och Gert korsmosaiken. Jag har valt att skriva om det som ligger bakom ett konstnärs verk. Först är det ett evigt sökande och ett hårt arbete men sedan också ett vardagsliv med familj, vänner och förstås konstsammlare eller förmedlare.

ÖGAT och TANKEN

Ordet **Arte** betyder skapa. Att skapa innebär att iaktta, att tänka och att utföra en handling. Vad kommer först: seendet eller tanken? Om detta har det skrivits mycket och jag skulle vilja påstå att de föds samtidigt och flätas ihop. Man **ser** med det man har lagrat som information. En konstnär väljer en viss linje i sitt arbete men sedan är det ögat och handen som bestämmer och ibland kan det bli så att de förändrar den ursprungliga tanken.

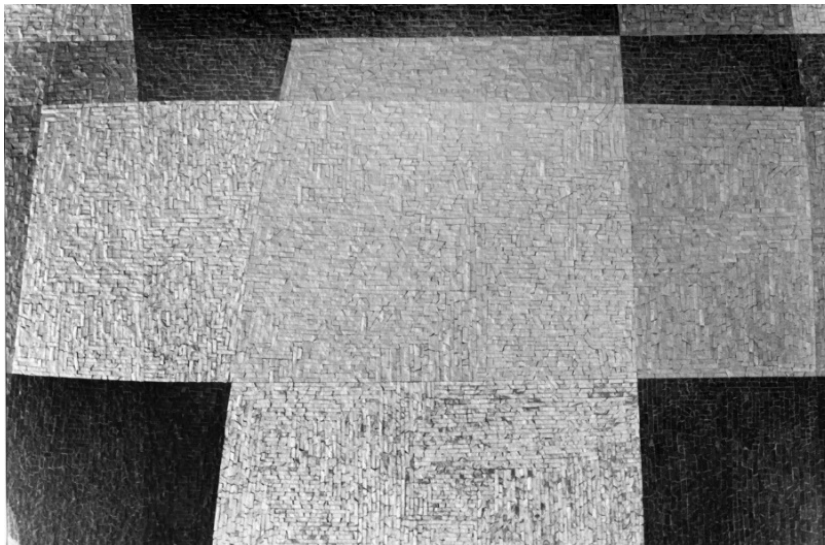
Konstnärer är barn av sin tid. De vill experimentera, utvecklas och gå vidare. De kan fångas av det andra konstnärer har uppnått och tar till sig en del av det i sin egen resa. Samtal med andra kollegor kan också vara ett stöd och ge inspiration. Ibland grupperar sig konstnärerna och formulerar sig i form av ett manifest, medan andra helst följer sin egen väg, mest intuitivt och för sig själva.

Dessa frågor har jag ofta diskuterat med min livskamrat målaren och skulptören Gert Marcus. När jag träffade honom var det postmodernism, nyrealism, popkonst, bodyart och happening som var nytt. Men för Gert som hade lämnat det figurativa sedan 50-talet, var det enbart formens logik och att skapa en tredimensionell känsla med rena grundfärger som var viktigt. Hans konstformer var "Abstrakt konst" och "Konkret konst". Tankenäring fick han genom de gamla grekiska filosoferna men också genom filosofer som Immanuel Kant och Georg W. F. Hegel.

50-talet, en av Gerts viktigaste tid

Under 40–50-talen hade Gert en ateljé i Menton där han bodde under en tid med sin fru Anne-Marie Söderlund ⁽¹⁾ samt lilla dottern Anna och senare sonen Claude. I Menton lärde Gert känna konstnären George Vantongerloo som hade en ateljé i Paris men som också vistades i Menton. Det skulle uppstå en fin vänskap mellan dem. Deras brevväxling handlade bl.a om Vantongerloos skulptur som hade försvunnit efter Stockholmsutställningen 1930. Otto G. Carlsund ansvarade då för de inbjudna konstnärerna från Paris. Skulpturen hittades till slut på galleri Olsén. Om detta och mycket annat kan man läsa i brevväxlingen *Vantongerloo Marcus* som publicerades år 2000 av Konstakademien. ⁽²⁾

För Gert betydde Paris väldigt mycket. Hans utställning på galerie Colette Allendy 1956 och 1960 hade öppnat en del dörrar för honom och Paris var en plats där många konstnärer möttes bl.a i samband med konstsalonger som: *Realités Nouvelles*, *La Jeune Sculpture* och *Grands et Jeunes*.

I Sverige fick Gert 1952 ett uppdrag att göra en konstkomposition på en hel vägg i Sankt Mikael's gravkapell i Mora (arkitekten Börje Blomé).

Sedan 1956–57 ett nytt konstuppdrag i samma sten mosaikteknik till Polishusets nya entré. Strax därefter erbjöds han att göra en komposition till Vantörs kyrkas kor (arkitekter Berndt Alfreds och Gunnar Larsén). Det blev en 11 meter hög stenmosaikvägg som invigdes 1959.

Samtidigt arbetade han med en utsmyckning till den nya Sergelsteaterns foajé, en vägg i glasmosaik i färg som också invigdes 1959. Väggar monterades ner i början av 2000-talet och finns nu i ett förråd.

I den nybyggda Vantörs kyrka i Högdalen gjorde Arne Jones en Kristus på korset och Gert väggen i koret. Det blev för dem ett tillfälle att lära känna varandra på djupet och, när Gert senare talade om Arne märkte jag att han hade en stor respekt för honom och hans konst. Jag har förstått att de båda var lågmälda och hade givande samtal.

Samarbetet kring Vantörs kyrka gick utan svårigheter. Gert tyckte förstås att träkorset inte passade bra ihop med hans mosaikvägg bakom. Han frågade Arne om han inte bara skulle kunna ha en Kristus med öppna armar men Jones sade nej för att kyrkan förstås ville ha symbolen med Kristus på korset.

Jag har hemma en fin liten skiss av Arne till hans Kristus i Vantörs Kyrka. Den består av en 45 cm järnstav och på ett genialt sätt skapade Jones törnekronan genom att slå med hammare på den glödvärmda toppen. Gert tyckte mycket om

den och frågade om han kunde köpa den men Arne erbjöd att göra ett byte i stället dvs hans Kristus mot en av Gerts reliefer - och så blev det.

I början av min tid 1975–76 här i Sverige var Gert med i Stockholms konstråd. Han berättade att det fanns vissa svårigheter med placeringen av Arne Jones skulptur *Progression* (1976). *Tyvärr* kommer jag inte ihåg riktigt vad det gällde, men skulpturen fick till slut en mycket vacker plats i Skinnaviksparken på Söder. Skulpturen tycker jag mycket om. I en lätt vridning reser den upp sig mot himlen och spetsen leder vår blick mot skyarna.

Paris, Stockholm, Massa-Carrara

På Ecole des Arts décoratifs de Grenoble valde jag skulpturlinjen. Men, för att försörja mig jobbade jag först som textildesigner i Lyon och sedan i Paris på Galerie Apocalypse som konstförläggaren Joseph Foret hade öppnat på Champs-Élysées och där han bl.a visade den berömda boken *L'Apocalypse*. Själva boken vägde 210 kg. Omslaget med ett verk av Salvador Dali var egentligen en låda på 150 kg och i den fanns det 150 **pergament** med skrifter och illustrationer av olika konstnärer och författare. ⁽³⁾

I början av maj 1973 erbjöds jag av en tysk gallerist att ansvara för ett galleri han ville öppna i Paris Marais-kvarter. Jag tog ledigt från *Galerie L'Apocalypse* för att resa till Sverige och se det som hände inom konsten "där borta i Norden". På den tiden hade jag kontakt med konsttidskriften *L'Art Vivant* som höll på att stöpas om till en ny tidskrift med namn *arTitudes*. Tidskriften var tacksam för någon artikel med information om konsten i Sverige.

På tåget mötte jag i korridoren en solbränd man med skägg och vi började prata medan vi tittade ut genom fönstret. Han frågade varför jag åkte till Sverige. Jag svarade att jag var nyfiken på att se svensk konst. Han berättade att han hette Gert Marcus, var skulptör och just hade arbetat i Carrara och var på väg hem till Stockholm. Vid intresse var jag välkommen att besöka honom och hans ateljé på Götgatan 66.

I Frankrike hade en väninna bett mig att hälsa på arkitekten Jonas Tengbom som hon kände. **Han** presenterade mig för målaren Lars Gösta Lundberg som i sin tur satte mig i kontakt med bl.a Ulf Wallberg i Stockholm och Ola Billgren i Skåne. Mycket intressanta konstnärer alla tre. Naturligtvis besökte jag Gert Marcus i hans bostadsateljé. Den bestod av bara ett rum och var visuellt väldigt rörig men samtalet var otroligt intressant. Han var en tänkare och analytiker och jag gjorde en del anteckningar. Tillbaka i Paris publicerades i *L'Art Vivant* enbart några artiklar om utställningar i Sverige.

Samma år ställde Gert ut i Paris på *Salon des Realités Nouvelles* och något väcktes mellan oss. På hösten sågs vi igen, och året därpå deltog Gert i *Salon des Réalités Nouvelles* samt i *Salon de la Jeune Sculpture*. Jag presenterade honom för galleristen Charley Chevalier som på den tiden visade en del konstruktiv konst. Januari 1975 erbjöd han Gert att ställa ut den 3 juni 1975 och i februari bestämde vi oss för att gifta oss i all enkelhet - samma dag som vernissagen!

Under tiden hade jag hunnit skriva en presentation om Gerts konst och skickat den till tidskriften *arTitudes*.

Till bröllopet och vernissagen kom Gerts barndomsvän arkitekten Hans Matell ⁽⁴⁾ som var bröllopsvittne och, från Italien, kom de två vännerna Mirko Pucciarelli och Roberto De Nozza. Efter vigselceremonin på La Mairie skulle vi äta lunch i Bois de Vincennes intill *Salon des Réalités Nouvelles* i vilken Gert deltog. Jag hade en liten Renault 4 L med bara 2 sittplatser. Vännerna Hans, Mirko och Roberto fick krypa in och sitta bakom oss på golvet medan jag körde med Gert bredvid mig. En ovanlig syn för ett bröllop!

Kl. 18 öppnades vernissagen på Galerie Charley Chevalier och människorna började strömma in. Plötsligt såg Gert en mycket välklädd man i kostym och sade till mina föräldrar: "Nu kommer pastorn från Svenska kyrkan i Paris!" De blev förstås glada över att deras nya svärson inte bara umgicks med bohemiska konstnärer. Men, Gert förstod snart att han hade misstagit sig. Den välklädda mannen var...konstnären och formgivaren Erik Chambert!

Några dagar senare skulle min artikel om Gert komma ut i *arTitudes* - en bröllopsgåva.

1975 var jag 31 år och Gert 61. Han var en vacker och frisk man och jag berikades av hans erfarenhet som konstnär och han av min ungdom och företagsamhet. Det visade sig fungera utmärkt för oss båda. Gert hade valt sin väg och jag var fortfarande en sökande konstnär.

1977 fick Gert och jag en dotter, Aurelia, vars namn var en liten hint till Marcus Aurelius, vars filosofiska tankar i hans skrifter *Självbeträktelser* Gert tyckte om.

Fram till år 2000 åkte vi nästan varje år till Paris. Där hälsade vi på Nicolas Schöffler, och träffade ofta Stephen Gilbert och hans fru Jocelyn Chewett, samt Luc Peire, Edgard Pillet, Robert Fachard, Pierre Szekely, Ib och Ragna Braase m.fl. Varje träff med konstnärerna blev berikande genom samtalen, katalogutbyte och planering att ses igen i samband med någon utställning eller på någon verkstad i Carrara.

Under min tid med **Gert** umgicks vi i Sverige ofta med skulptören Ilhan Koman, men också Liss Eriksson, Olle Bonnier, Einar Höste och Cajsa Holmstrand, Lars Erik Falk, Curt Asker, Lars Englund. Själv hade jag också mina egna vänner som oftast inte alls var konstnärer utan historiker, lärare i franska eller intresserade av vetenskap.

Att ta till sig, utvecklas och ge, leder till ett rikt och spännande liv.

Gert och jag fick alltså ett rikt liv även om det ibland var knapert med ekonomin. I 24 år pendlade vi med bil mellan Sverige och Italien där vi arbetade minst 2 månader om året. Vi hyrde i Massa-Carrara en mycket primitiv bostad, ett f.d. kostall, i en park som tillhörde herrgården *Villa Massoni* som en gång hade ägts av Gustav III:s hovstallmästare Adolph Fredric Munck!! Om Munck skrev jag bl.a i tidskriften *Romhorisont Nr. 26 - 1993* ⁽⁵⁾.

Sedan hon föddes, var vår lilla dotter med i parken och lekte med grannbarnen eller de vilda katterna till ljud av våra borrar, slipmaskiner och kompressorer. Detta blandat med mopedljud, kyrkklockornas och cikadernas sång. Men, det fanns också många fina lugna stunder särskilt på kvällarna. Vi bodde inte långt från havet och vi kunde då njuta av daggens svalka.

I vår bostadsateljé på Söder i Stockholm arbetade **Gert** mest med färg och för min del blev **ljuset mitt arbetselement**. På det sättet utvecklade jag något eget som jag fortfarande är fascinerad av bl.a ljusets brytning genom prisma. Om det se www.francoise.nu och, om Gerts många verk se www.gertmarcus.se

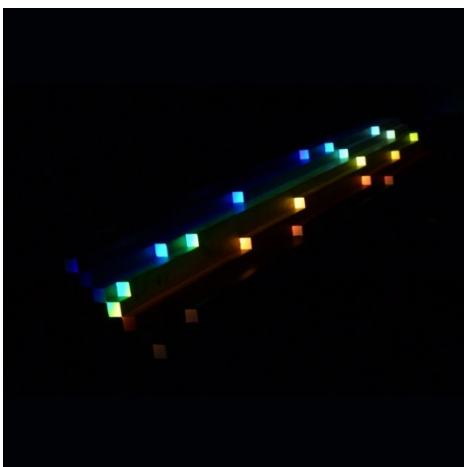
Galleri Konstruktiv Tendens i Stockholm har betytt otroligt mycket för oss. Galleristen Monica Urwitz hade kontakter utomlands och galleriet blev för många en fantastisk

mötesplats. Olle Granath har också varit viktig. 1986 då han var chef på Moderna Museet bjöd han **Gert** att ställa ut och de 3 vita skulpturerna som var utanför muséets huvudentré visades sedan i Wanås och finns nu nära biblioteket i Örkelljunga. 1989 gjorde Lars Okner ett TV-program (*Rikets kultur*) med en film om Gert i Italien och 1991 en annan film för SVT i **Gerts** Stockholmsateljé (serien *Alldeles Nyss*). 2002, på Lars initiativ, bjöds **Gert** att ställa ut sina stora stensulpturer i Sofieros park. Och, måste nämna att, tack vare galleri Ars Nova i Göteborg fick skulptursviten *Di-edersekvensen* (1967) äntligen en fantastisk plats på Lindholmen 1994. Tala om engagerade människor! Vad skulle ha hänt utan dem?

Till sist vill jag nämna konstsamlarna advokaten Lennart Nyberg och paret Lennart och Marianne Nyström som blev nära vänner. De sistnämnda gjorde en donation av en del verk till Norrköpingsmuseum.

Gert föddes i Gross-Borstel (Hamburg-Nord) där han bodde med sin familj tills de fick lämna Tyskland när Nazisterna kom till makten. 2015 tog jag kontakt med en kulturförening i Gross-Borstel och presenterade Gerts konst samt hans bror, tonsättaren Ingolf Dahl som emigrerade till Los Angeles. Kulturföreningen blev helt tagen och skapade en särskild förening med namnet Initiative *Marcus und Dahl*. Sedan blev det minst ett evenemang om året kring bröderna Marcus. Oktober 2018 invigdes i Gross-Borstel gatan *Gert-Marcus-Strasse* och 2020 ägde en fantastisk föreställning rum på Ernst Deutsch Theater. Klaverduon Volker Ahmels och Friederike Haufe spelade flera musikstycken av Ingolf Dahl. Sedan visades en film om **Gerts** verk i färg som följdes av en dansföreställning med den svenska dansgruppen $E=mc^2$ och till sist min performance med ljus och spektralfärger ⁽⁶⁾.

Den lilla skapargnistan sprider ljus.....

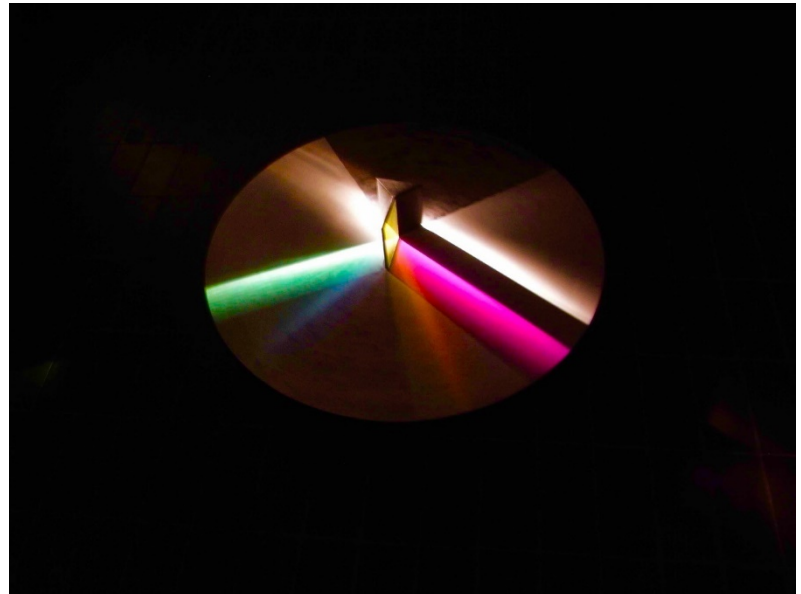

”Var finns färgen?” Utställning "Luciole di Buio”

Mediceo. Melegnano (Mi). Italia 2004. Foto F.R.M

”Runt, runt” Roterande skulptur
med speciellt glas för diffraktion

2012 foto F.R.M.

Françoise vid G Marcus skulptur Cubo
centripeto-centrifugo Norrköpings
Konstmuseum foto A.W

Françoise RIBEYROLLES-MARCUS

Stockholm maj 2022.

(1) Anne-Marie Söderlund gav 1952 ut en diktsamling *Barnet och Fågeln* hos Bonniers med en illustration av Pierre Olofsson på omslaget.

(2) *Vantongerloo Marcus* brev och anteckningar. Raster Förlag. 2000

(3) Om Joseph Foret och boken *L'Apocalypse*:

Editions d'art KC - Christian KAROUTZOS - Joseph Forêt - L'apocalypse

(4) A. Jones, G. Marcus, H. Matell, E.H Olson (Groupe Espace) ställde ut 1956 på Norrköpings Museum och lite senare i Visby

(5) *Föreningen Svenska Rominstitutets vänner och svenska Institutet*. Årgång 1993. Nr 26

(6) Im Takt und aus dem Takt - YouTube

Im Takt und aus dem Takt, Hamburg 2020-10-19 - YouTube